

OIKEUSMINISTERIÖLLE

oikeusministerio@om.fi
kirsi.m.pulkkinen@om.fi

OM 3/41/2016

HALLITUKSEN ESITYS ESITUTKINTALAIN MUUTTAMISESTA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVISTÄ LAEISTA

Finanssialan Keskusliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa luonnokseen hallituksen esitykseksi esitutkintalain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyvistä laeista.

Finanssialan Keskusliitto esittää, että:

- 1 esitysluonnosta täydennetään säännöksillä, jotka varmistavat rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (18.7.2008/503, jäljempänä ResL) 23 tai 24 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tehneen tahon salassapidon; ja
- 2 täydentävät säännökset sovitetaan yhteen valtiovarain- ja sisäministeriöissä vireillä olevan rahanpesusääntelyn kokonaisuudistuksen kanssa, jotta voidaan varmistaa vastaavan salassapidon toteutuminen myös rahanpesusääntelyn kokonaisuudistuksen jälkeen.

Perustelut

1 Nykysääntely

Nykyisen ResL:n taustalla on kolmas rahanpesudirektiivi (2005/60/EY), jonka 27 artikla edellyttää, että jäsenvaltiot toteutettavat kaikki tarvittavat toimenpiteet suojellakseen direktiivin soveltamisalaan kuuluvien laitosten tai henkilöiden työntekijöitä, jotka ilmoittavat rahanpesua tai terrorismin rahoitusta koskevista epäilyistä joko sisäisesti tai rahanpesun selvittelykeskukselle, uhkilta tai vihamielisiltä teoilta.

Nykyinen ResL pyrkii vastaamaan tähän veloitteeseen kahdella tavalla:

- ResL 34 §:n 2 momentti edellyttää, että ilmoitusvelvollinen toteuttaa asianmukaiset ja riittävät toimenpiteet niiden työntekijöiden suojelemiseksi, jotka tekevät 23 tai 24 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen; sekä

- ResL 37 §:n 8 momentti, jonka mukaan epäilyttävää liiketointa koskevan ilmoituksen kohteen oikeuteen saada tieto ilmoituksen tekijästä sovelletaan lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta (JulKL), jonka 11 §:n 2 momentin 1 kohta antaa mahdollisuuden rajoittaa asianosaisen oikeutta asiakirjaan, josta tiedon antaminen olisi vastoin erittäin tärkeätä yksityistä etua (HE 288/2014 antaa esimerkkinä tilanteen, jossa luovuttamisesta voisi seurata ilmoituksen tekijän henkeen tai terveyteen kohdistuva uhka).

ResL 23 ja 24 §:ssä asetetut ilmoitusvelvollisuudet ovat sitovat niin ilmoitusvelvollisia kuin sen työntekijöitäkin ja niiden laiminlyönnistä on säädetty hallinnollisia ja rikosoikeudellisia seuraamuksia. Myös ResL 34 §:n 2 momentissa työnantajalle asetettu suojeluvelvoite on pakottava.

Ongelmallista on se, että ilmoituksen tekijää koskevan tiedon salassapito JulKL 11 §:n 2 momentin perusteella arvioidaan tapauskohtaisesti eikä ilmoituksen tekijä tämän vuoksi voi luottaa siihen, ettei hänen henkilöllisyytensä paljastu esimerkiksi rahanpesurikoksen esitutkinnan yhteydessä.

2 Neljäs rahanpesudirektiivi ja rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistus

Neljännän rahanpesudirektiivin ((EU) 2015/849) 38 artiklan perusteella jäsenvaltioiden on varmistettava, että yksityishenkilöitä, myös ilmoitusvelvollisen työntekijöitä ja edustajia, jotka ilmoittavat rahanpesua tai terrorismin rahoitusta koskevista epäilyistä sisäisesti tai rahanpesun selvittelykeskukselle, suojellaan uhkailulle tai vihamielisille teoille alttiiksi joutumiselta ja erityisesti kielteisiltä tai syrjiviltä toimilta työpaikalla.

Valtiovarainministeriön asettama työryhmä on rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistusta koskevassa muistiossaan (Valtiovarainministeriön julkaisu – 41/2015) esittänyt uuteen ResL:iin otettavaksi säännöstä (lakiehdotuksen 7. luvun 2 §:n 5 momentti), jonka perusteella epäilyttävää liiketoimea koskevan ilmoituksen tekijän nimi ja henkilöllisyys olisivat salassa pidettäviä tietoja.

Lakiehdotuksen perustelujen mukaan salassapitosäännös ei kuitenkaan vaikuttaisi esitutkinta- tai pakkokeinolakien soveltamiseen. Koska työryhmän ehdotukseen ei myöskään sisälly ehdotuksia esitutkintalain, pakkokeinolain tai viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamiseksi, ilmoituksen tekijän asema ei kokonaisuudistuksen myötä parane.

3 Lopuksi

Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan kärki kohdistuu järjestäytyneen ammattirikollisuuteen ja terroristiseen toimintaan ja on ilmeinen vaara sille, että ResL:n mukaista ilmoitusvelvollisuutta toteuttavat tahot ja niiden palveluksessa olevat henkilöt voivat päätyä uhkaavan ja vihamielisen painostuksen tai koston uhriksi.

Henkeen ja terveyteen kohdistuvien uhkien ohella Finanssiala Keskusliitto haluaa kiinnittää huomiota myös yksityisten elinkeinonharjoittajien ja pienyritysten haavoittuvaan asemaan. Näiden paljastuminen ResL 23 tai 24 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen tekijäksi, voisi johtaa mustamaalaamiseen tai vastaaviin kostotoimiin ja niiden myötä vakaviin liiketoiminnan ongelmiin. Tehokas salassapito on ainoa tapa varmistaa, ettei ilmoituksia jätetä tekemättä asiakasmenetysten tai kostotoimien pelossa.

Tämän vuoksi Finanssialan Keskusliitto pitää tärkeänä sekä ilmoitusvelvollisten että niiden palveluksessa olevien henkilöiden oikeusturvan ja turvallisuuden varmistamiseksi, että esitysluonnosta täydennettäisiin ilmoituksen tehneen tahon salassapitoa koskevilla säännöksillä edellä esittämällämme tavalla.

FINANSSIALAN KESKUSLIITTO

Päivi Pelkonen